

Prof. dr STEVAN LILIĆ
Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu
dr DRAGAN PRLJA
Institut za uporedno pravo

PRAVNA INFORMATIKA VEŠTINA

INTERNET ZA PRAVNIKE

**DOSIJE
BEOGRAD
2008**

Prof. dr Stevan Lilić
dr Dragan Prlja

Prof. dr Stevan Lilić
dr Dragan Prlja

PРАВНА ИНФОРМАТИКА -
ВЕШТИНА
(INTERNET ZA PRAVNIKE)
Univerzitetski udžbenik

LEGAL INFORMATICS
SKILLS
(INTERNET FOR LAWYERS)
University textbook

Izdavač: Pravnici za demokratiju (LawDem)
Dosije
Publisher: Lawyers for Democracy (LawDem)
Dosije

© Copyright LawDem, Pravnici za demokratiju
(www.lawdem.org) i Dosije 2008.
Sva prava zadržana. Nijedan deo
ove publikacije ne može biti
reprodukovan, ni na bilo koji način
prenet u bilo kom obliku –
elektronski, mehanički,
fotokopiranjem ili drugačije, bez
prethodne pisane dozvole izdavača.

Copyright © LawDem, Lawyers for Democracy
(www.lawdem.org) and Dosije 2008.
All rights reserved. No part of this
publication may be reproduced, stored
in a retrieval system, or transmitted, in
any form or by any means, electronic,
mechanical, photocopying, recording or
otherwise, without the prior permission
of the publisher.

Štampa: Dosije, Beograd
Printed by: Dosije, Belgrade

Tiraž: 1000 primeraka
Circulation: 1000 copies

ISBN: 978-86-7738-089-2
ISBN: 978-86-7738-089-2

SADRŽAJ

A. PРАВNA INFORMATIKA

DEO I: TEORIJSKI OKVIRI

Glava 1 - KIBERNETIKA

1.1. NASTANAK KIBERNETIKE	11
1.2. PROCES UPRAVLJANJA KOD ŽIVOTINJA I MAŠINA	12
1.3. KIBERNETIKA I DRUŠTVO	12
1.4. KONCEPTUALNA PITANJA KIBERNETIKE	13
1.5. POJMOVNA I TERMINOLOŠKA PITANJA	14
1.6. ZNAČAJ KIBERNETIKE DANAS	17

Glava 2 - PРАВNA KIBERNETIKA

2.1. UVOD	18
2.2. STRAH OD „ROBOTIZACIJE PRAVA“	18
2.3. KOMUNIKACIJE I PRAVO (Norbert Viner)	19
2.4. JURIMETRIJA (Li Levindžer)	21
2.5. KIBERNETIKA I PRAVO (Đ.A. Kerimov)	23
2.6. KIBERNETIZACIJA PRAVA (Viktor Knap)	24
2.7. PRETRAŽIVANJE PRAVNIH TEKSTOVA (Lejman Alen)	25
2.8. PРАВNI EKSPERTNI SISTEMI (J.Bing, R. Saskin)	26

Glava 3 - OD PРАВNE KIBERNETIKE DO PРАВNE INFORMATIKE

3.1. GENEZA PРАВNE INFORMATIKE (Mario Lozano)	26
3.2. KARAKTER PРАВNE KIBERNETIKE	28
3.3. PODELA („GRANE“) PРАВNE KIBERNETIKE	29
3.4. METODI I TEHNIKE PРАВNE INFORMATIKE	33

Glava 4 - PRAVO U INFORMATIČKOM OKRUŽENJU	
4.1 INFORMATIKA.....	36
4.2. INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I PRAVO.....	39

DEO II: PRIMENA INFORMATIKE U PRAVU

Glava 1 - PODRUČJA PRIMENE INFORMATIKE U PRAVU

1.1. INFORMATIČKA FUNKCIJA DRŽAVE.....	48
1.2. PRIMENA INFORMATIKE NA PODRUČJU ZAKONODAVSTVA.....	51
1.3. PRIMENA INFORMATIKE U PRAVOSUĐU.....	53
1.4. PRIMENA INFORMATIKE U JAVNOJ UPRAVI.....	54
1.5. ELEKTRONSKA VLADA (E-GOVERNMENT).....	56
1.6. E-UPRAVA – EVROPSKI OKVIRI.....	58
1.7. PRAVNI DOKUMENTI.....	61
1.8. BAZE PRAVNIH PODATAKA.....	62

Glava 2 - PRAVNI INFORMACIONI SISTEMI

2.1. PODOBNOST PRAVA ZA INFORMATIZACIJU.....	63
2.2. PORAST (POPLAVA) PRAVNIH INFORMACIJA.....	64
2.3. DINAMIKA PRAVNOG PORETKA.....	65
2.4. SISTEM PRAVNIH INFORMACIJA I PRAVNI INFORMACIONI SISTEM.....	66
2.5. POSEBNA PITANJA OBRADE PRAVNIH INFORMACIJA.....	68
2.6. PREDNOSTI KOMPJUTERSKI ORIJENTISANIH PRAVNIH INFORMACIONIH SISTEMA U ODNOSU NA KLASIČNE SISTEME PRAVNIH INFORMACIJA.....	74
2.7. CILJEVI PRAVNOG INFORMACIONOG SISTEMA.....	75

Glava 3 - INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I UPRAVNI POSTUPAK

3.1. PRAVNI POSTUPCI I INFORMATIKA.....	77
3.2. ELEKTRONSKI POTPIS.....	77

3.3. UPRAVNI AKTI I KOMPJUTERSKA TEHNOLOGIJA.....	78
3.4. UPOTREBA SAVREMENE TEHNOLOGIJE U UPRAVNOM POSTUPKU.....	82
3.5. AUTOMATIZOVANE EVIDENCIJE.....	84

Glava 4 - KOMPJUTERSKI KRIMINAL

4.1 KOMPJUTERSKI KRIMINAL.....	85
4.2. POJAM KOMPJUTERSKOG KRIMINALITETA.....	86
4.3. KARAKTERISTIKE UČINILACA.....	86
4.4. KOMPJUTERSKA KRIVIČNA DELA.....	88
4.5. SAJBER KRIMINAL.....	90

Glava 5 - PRAVO PRIVATNOSTI I INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA

5.1. TZV. NAPAD NA PRIVATNOST.....	91
5.2. POJAM „PRIVATNOSTI“ (PRIVACY).....	92
5.3. ZAŠTITA PODATAKA U KOMPJUTERIZOVANIM SISTEMIMA.....	93
5.4. PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE.....	94
5.5. KARAKTERISTIKE ZAKONODAVSTVA ZA ZAŠTITU PODATAKA.....	95
5.6. POSEBNA TELA I ORGANI.....	98
5.7. OMBUDSMAN ZA ZAŠTITU PODATAKA.....	98
5.8. PRIKUPLJANJE PODATAKA.....	101
5.9. KONVENCIJA SAVETA EVROPE (1981).....	101
5.10. ZAKONSKA ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI KOD NAS.....	105

B. INTERNET ZA PRAVNIKE

UVOD - INTERNET PREZENTACIJE NAMENJENE PRAVNICIMA.....

Glava 1 - PRIMARNI IZVORI PRAVA

1.1. Zakonodavstvo.....	111
1.2. Sudske odluke.....	123

Glava 2 - SEKUNDARNI IZVORI PRAVA

2.1. Pravni časopisi.....	136
2.2. Publikacije i baze podataka iz oblasti prava.....	148

Glava 3 - REFERENTNI IZVORI

3.1. Biblioteke.....	154
3.2. Pretraživači	158
Glava 4 - INSTITUCIJE VAŽNE PRAVNICIMA	
4.1. Pravni fakulteti.....	165
4.2. Istraživačke institucije	175
4.3. Nevladine organizacije iz oblasti prava.....	178
4.4. Advokatske komore	190
4.5. Lokalne samouprave u Srbiji.....	195
4.6. Međunarodne institucije	202
Glava 5 - POJEDINCI	
5. Pojedinci.....	207
ODABRANA STRUČNA LITERATURA	210

PREDGOVOR

Novim nastavnim programima koji su rađeni prema zahtevima tzv. Bolonjske deklaracije, predviđeno je da na pravnim fakultetima *Pravna informatika veština* bude opšteobavezan predmet na prvoj godini studija. *Pravna informatika veština (Internet za pravnike)* proizašlo je iz potrebe da se studentima pravnih fakulteta koji pohađaju kurs iz ovog predmeta obezbedi odgovarajući udžbenik, pošto su prethodna izdanja *Pravne informatike* i *Internet vodiča za pravnike* u potpunosti ispunili svoju nastavnu i edukativnu svrhu.

Imajući u vidu veoma brz razvoj informatičke tehnologije u oblasti prava, ovo izdanje *Pravna informatika veština (Internet za pravnike)* u pogledu sadržine usklađeno je sa novim tokovima razvoja informatičke tehnologije u ovoj oblasti, kao i sa odgovarajućim potrebama nastave.

Udžbenik je sistematizovan u dva dela. Prvi deo "Pravna informatika" ima za cilj da studente upozna sa opštim teorijskim i konceptualnim osnovama pravne informatike, kao i sa mogućnostima primene informacione i komunikacione tehnologije u pravnoj profesiji. U drugom delu "Internet za pravnike" opisane su internet prezentacije iz oblasti prava, kako u našoj zemlji, tako i internet prezentacije koje se odnose na pravo u neposrednom okruženju zapadnog Balkana, u Evropi i u svetu.

Koristimo priliku da se posebno zahvalimo na saradnji, sugestijama i podršci svima, posebno studentima koji su, svojim zalaganjem u nastavi i izradom seminarskih radova, doprineli da se predmet *Pravna informatika veština* približi svetskim i evropskim akademskim standardima.

Beograd, januar 2008.

Autori